A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2004. június 10. *

A C-168/02. sz. ügyben,

a Bírósághoz az Oberster Gerichtshof (Ausztria) által, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezménynek a Bíróság általi értelmezéséről szóló, 1971. június 3-i jegyzőkönyv alapján benyújtott, az e bíróság előtt

Rudolf Kronhofer

és

Marianne Maier,

Christian Möller,

Wirich Hofius,

Zeki Karan

* Az eljárás nyelve: német.

között az 1968. szeptember 27-i, a Dánia, Írország, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága csatlakozásáról szóló, 1978. október 9-i egyezménnyel (HL L 304., 1. o. és — módosított szöveg — 77. o.), a Görög Köztársaság csatlakozásáról szóló, 1982. október 25-i egyezménnyel (HL L 388., 1. o.), a Spanyol Királyság és a Portugál Köztársaság csatlakozásáról szóló, 1989. május 26-i egyezménnyel (HL L 285., 1. o.), valamint az Osztrák Köztársaság, a Finn Köztársaság és a Svéd Királyság csatlakozásáról szóló, 1996. november 29-i egyezménnyel (HL 1997. C 15., 1. o.) módosított fent említett egyezmény (HL 1972. L 299., 32. o.) 5. cikkének 3. pontja értelmezésére vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: C. W. A. Timmermans tanácselnök, J.-P. Puissochet, J. N. Cunha Rodrigues (előadó), R. Schintgen és N. Colneric bírák,

főtanácsnok: P. Léger,
hivatalvezető: H. von Holstein hivatalvezető-helyettes,

figyelembe véve a következők által előterjesztett írásbeli észrevételeket:

— R. Kronhofer képviseletében M. Brandauer Rechtsanwalt,

— M. Maier képviseletében M. Scherbantie Rechtsanwältin,

— Z. Karan képviseletében C. Ender Rechtsanwalt,

— az osztrák kormány képviseletében C. Pesendorfer, meghatalmazotti minőségben,

— a német kormány képviseletében R. Wagner, meghatalmazotti minőségben,

— az Egyesült Királyság kormánya képviseletében K. Manji, meghatalmazotti minőségben, segítője: T. Ward barrister,

— az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében A.-M. Rouchaud és W. Bogensberger, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a tárgyalásra készített jelentésre,

R. Kronhofer (képviselik: M. Brandauer és R. Bickel Rechtsanwälte), Z. Karan (képviseli: C. Ender) és a Bizottság (képviselik: A.-M. Rouchaud és W. Bogensberger) szóbeli észrevételeinek a 2003. november 20-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

a főtanácsnok indítványának a 2004. január 15-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 2002. április 9-i végzésével, amely 2002. május 6-án érkezett a Bírósághoz, az Oberster Gerichtshof a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezménynek a Bíróság általi értelmezéséről szóló, 1971. június 3-i jegyzőkönyv alapján előzetes döntéshozatal céljából — a Dánia, Írország, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága csatlakozásáról szóló, 1978. október 9-i egyezménnyel (HL L 304., 1. o. és — módosított szöveg — 77. o.), a Görög Köztársaság csatlakozásáról szóló, 1982. október 25-i egyezménnyel (HL L 388., 1. o.), a Spanyol Királyság és a Portugál Köztársaság csatlakozásáról szóló, 1989. május 26-i egyezménnyel (HL L 285., 1. o.), valamint az Osztrák Köztársaság, a Finn Köztársaság és a Svéd Királyság csatlakozásáról szóló, 1996. november 29-i egyezménnyel (HL 1997. C 15., 1. o., a továbbiakban: egyezmény) módosított — az egyezmény (HL 1972. L 299., 32. o.) 5. cikkének 3. pontja értelmezésére vonatkozó kérdést terjesztett a Bíróság elé.

2 Ez a kérdés az R. Kronhofer (lakóhelye: Ausztria), valamint M. Maier, Ch. Möller, W. Hofius és Z. Karan (a továbbiakban: az alapeljárás alperesei; lakóhelyük: Németország) közötti jogvitában merült fel, amelynek tárgya R. Kronhofer vagyoni kárának megtérítése, amely kár az alapeljárás alperesei — mint a németországi székhelyű Protectas Vermögensverwaltungs GmbH (a továbbiakban: Protectas) befektetéskezelői vagy tanácsadói — által elkövetett jogellenes károkozó magatartása eredményeként következett be.

Jogi háttér

3 Az egyezmény 2. cikkének első albekezdése értelmében:

„Ezen egyezmény rendelkezéseire is figyelemmel valamely szerződő államban lakóhellyel rendelkező személy, állampolgárságára való tekintet nélkül, az adott szerződő állam bíróságai előtt perelhető."

4 Az egyezmény 5. cikkének 3. pontja értelmében:

„Valamely szerződő államban lakóhellyel rendelkező alperes más szerződő államban perelhető:

[...]

(3) jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyekben annak a helynek a bírósága előtt, ahol a káresemény bekövetkezett."

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

5 R. Kronhofer eljárást indított az alapeljárás alperesei ellen a Landesgericht Feldkirch (Ausztria) előtt, abból a célból, hogy kártérítést kapjon az alperesek állítólagos jogellenes károkozó magatartása miatt felmerült vagyoni veszteségéért.

6 Az alapeljárás alperesei telefonon arra ösztönözték, hogy részvény-elővásárlási szerződést kössön, anélkül hogy figyelmeztették volna az ilyen ügyletek veszélyeire. Ebből következően R. Kronhofer 1997 novemberében és decemberében összesen 82 500 USD-t utalt át a Protectas németországi befektetési számlájára, amelyet ezt követően a londoni tőzsdén erősen spekulatív jellegű elővásárlási ügyletek kötésére használtak fel. A kérdéses ügylet az átutalt összeg egy részének elvesztését eredményezte, és R. Kronhofer csupán a befektetett összeg egy részének visszatérítéséhez jutott hozzá.

7 A Landesgericht Feldkirch — mint a kár bekövetkezésének helye (jelen esetben R. Kronhofer lakóhelye) szerinti bíróság — hatásköre az egyezmény 5. cikkének 3. pontja alapján áll fenn.

8 Miután a keresetet elutasították, R. Kronhofer fellebbezést nyújtott be a határozat ellen az Oberlandesgericht Innsbruckhoz (Ausztria), amely azzal az indokkal, hogy — mivel sem a kárt okozó cselekmény, sem a kár bekövetkezésének helye nem Ausztriában található — a lakóhely szerinti bíróság nem a „káresemény bekövetkezésének helye szerinti bíróság", kijelentette, hogy nem rendelkezik hatáskörrel.

9 Az Oberster Gerichtshof, amelyhez „perújítási" kérelmet nyújtottak be, kijelenti, hogy a Bíróság korábban még nem tárgyalta azt a kérdést, hogy a „káresemény bekövetkezésének helye" kifejezést olyan tágan kell-e értelmezni, hogy — kizárólag vagyoni jellegű kár esetén, amely a károsult másik szerződő államban lévő vagyonának egy részét érinti — az magában foglalja a károsult lakóhelyét és így vagyonának központját.

10 Az Oberster Gerichtshof, mivel úgy találta, hogy az ügy megoldása szükségessé teszi az egyezmény értelmezését, úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Az egyezmény 5. cikkének 3. pontjában szereplő »káresemény bekövetkezésének helye« kifejezést [...] úgy kell-e értelmezni, hogy kizárólag vagyoni jellegű kár esetén, amely a károsult személy vagyona egy részének befektetése miatt következett be, magában foglalja azt a helyet is, ahol e személy lakóhelye található, ha a befektetési ügyletet a Közösség valamely másik tagállamában hajtották végre?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

11 Kérdésével az előterjesztő bíróság elsősorban azt kívánja megtudni, hogy az egyezmény 5. cikkének 3. pontját úgy kell-e értelmezni, hogy — kizárólag azon az alapon, hogy a károsult pénzügyi kára vagyona egy részének valamely másik szerződő államban történő elvesztéséből ered — a „káresemény bekövetkezésének helye" jelentheti-e a kérelmező lakóhelyét, ahol „vagyonának központja" található.

12 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy a közös hatáskörök biztosításának az egyezmény II. címében szabályozott rendje azon a 2. cikk első albekezdésében megfogalmazott alapelven alapul, amelynek értelmében valamely szerződő államban lakóhellyel rendelkező személy — állampolgárságára való tekintet nélkül — perelhető az adott szerződő állam bíróságai előtt.

13 Az egyezmény II. címének 2. része az alperes lakóhelye szerinti bíróság joghatóságának ezen alapelvétől eltérve rendelkezik bizonyos különös joghatóságokról, amelyek között az egyezmény 5. cikkének 3. pontja is szerepel.

14 Ezeket a különös joghatósági szabályokat megszorítóan kell értelmezni, hiszen nem teszik lehetővé az egyezményben kifejezetten előírt eseteken túlterjeszkedő értelmezést (lásd a 189/87. sz. Kalfelis-ügyben 1988. szeptember 27-én hozott ítélet [EBHT 1988., 5565. o.] 19. pontját és a C-433/01. sz. Blijdenstein-ügyben 2004. január 15-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-981. o.] 25. pontját).

15 Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében az egyezmény 5. cikkének 3. pontjában meghatározott szabály alapja a jogvita és az alperes lakóhelyétől eltérő bíróság közötti különösen szoros kapcsolat megléte, amely a bíróságok megfelelő működése és a hatékony eljárásszervezés céljára tekintettel igazolja a joghatóság biztosítását (lásd többek között a 21/76. sz. Bier-, más néven „Mines de potasse d'Alsace" ügyben 1976. november 30-án hozott ítélet [EBHT 1976., 1735. o.] 11. pontját és a C-167/00. sz. Henkel-ügyben 2002. október 1-jén hozott ítélet [EBHT 2002., I-8111. o.] 46. pontját).

16 A Bíróság azt is megállapította, hogy abban az esetben, ha az a hely, ahol a jogellenes károkozásért vagy jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekményért való felelősség kiváltására alkalmas cselekmény bekövetkezik, valamint az a hely, ahol ez

a cselekmény kárt okozott, nem azonos, az egyezmény 5. cikkének 3. pontjában szereplő „káresemény bekövetkezésének helye" kifejezést úgy kell értelmezni, mint amely magában foglalja egyrészt azt a helyet, ahol a kár, másrészt azt a helyet, ahol a kárt okozó esemény bekövetkezett, olyannyira, hogy a felperes választásától függően az alperes perelhető mind az egyik, mind a másik hely szerinti bíróság előtt (lásd különösen a fent említett „Mines de potasse d'Alsace" ítélet 24. és 25. pontját és a C-18/02. sz. DFDS Torline-ügyben 2004. február 5-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-1417. o.] 40. pontját).

17 Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből következik, hogy az Oberster Gerichtshof úgy tekinti, hogy az alapeljárásban a kár bekövetkezésének helye, valamint a kárt okozó esemény helye egyaránt Németországban található. Az eset különlegességét az jelenti, hogy a felperes által valamely másik szerződő államban elszenvedett állítólagos pénzügyi kár egyidejűleg a teljes vagyonára hatással van.

18 Ezzel szemben — amint arra a főtanácsnok indítványának 46. pontjában megalapozottan rámutatott — ilyen esetben semmi nem igazolja, hogy másik szerződő állam számára biztosítsák a joghatóságot, mint amelynek a területén a kárt okozó cselekmények és a kár, azaz a felelősséget megalapozó elemek bekövetkeztek. A joghatóság ily módon történő biztosítása a bizonyítás vagy az eljárásszervezés szempontjából nem felelne meg semmilyen objektív szükségletnek.

19 A Bíróság megállapította, hogy a „káresemény bekövetkezése helyének" fogalmát nem lehetséges olyan tágan értelmezni, hogy az magába foglaljon minden olyan helyet, ahol érzékelhetőek egy ténylegesen máshol bekövetkezett kárt okozó cselekmény hátrányos következményei (lásd a C-364/93. sz. Marinari-ügyben 1995. szeptember 19-én hozott ítélet [EBHT 1995., I-2719. o.] 14. pontját).

20 Az alapeljáráshoz hasonló helyzetben az ilyen értelmezés a hatáskörrel rendelkező bíróság meghatározását olyan bizonytalan körülményektől tenné függővé, mint a károsult „vagyona központjának" helye, és ebből következően gátolná a Közösségben lakóhellyel rendelkező személyek jogi védelmének megerősítését, amely — azzal, hogy egyszerre teszi lehetővé a felperes számára, hogy könnyen meghatározza, melyik bírósághoz kell fordulnia, és az alperes számára, hogy ésszerűen előre láthassa, melyik előtt perelhető — az egyezmény egyik célkitűzése (lásd a C-256/00. sz. Besix-ügyben 2002. február 19-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-1699. o.] 25. és 26. pontját és a fent említett DFDS Torline-ítélet 36. pontját). Ezenkívül leggyakrabban arra lenne alkalmas, hogy megalapozza a felperes lakóhelye szerinti bíróság joghatóságát, amelyet — amint azt a jelen ítélet 14. pontjában a Bíróság megállapította — az egyezmény az általa kifejezetten előírt esetektől eltekintve nem támogat.

21 A fenti megállapításokra tekintettel az előterjesztett kérdésre adandó válasz az, hogy az egyezmény 5. cikkének 3. pontját úgy kell értelmezni, hogy — kizárólag azon az alapon, hogy a károsult pénzügyi kára vagyona egy részének valamely másik szerződő államban történő elvesztéséből ered — a „káresemény bekövetkezésének helye" nem jelenti a kérelmező lakóhelyét, ahol a „vagyonának központja" található.

A költségekről

22 A Bíróságnál észrevételt előterjesztő osztrák és német kormány, valamint az Egyesült Királyság kormánya, továbbá a Bizottság részéről felmerült költségek nem téríthetők meg. Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről.

A fenti indokok alapján

A BÍRÓSÁG (második tanács)

Az Oberster Gerichtshof 2002. április 9-i végzésével hozzá intézett kérdésére válaszolva a következőképpen határozott:

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i — a Dánia, Írország, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága csatlakozásáról szóló, 1978. október 9-i egyezménnyel, a Görög Köztársaság csatlakozásáról szóló, 1982. október 25-i egyezménnyel, a Spanyol Királyság és a Portugál Köztársaság csatlakozásáról szóló, 1989. május 26-i egyezménnyel, valamint az Osztrák Köztársaság, a Finn Köztársaság és a Svéd Királyság csatlakozásáról szóló, 1996. november 29-i egyezménnyel módosított — egyezmény (HL 1972., L 299., 32. o.) 5. cikkének 3. pontját úgy kell értelmezni, hogy — kizárólag azon az alapon, hogy a károsult pénzügyi kára vagyona egy részének valamely másik szerződő államban történő elvesztéséből ered — a „káresemény bekövetkezésének helye" nem a kérelmező lakóhelyét jelenti, ahol „vagyonának központja" található.

Timmermans Puissochet Cunha Rodrigues

Schintgen Colneric

Kihirdetve Luxembourgban, a 2004. június 10-i nyilvános ülésen.

R. Grass

hivatalvezető

C. W. A. Timmermans

a második tanács elnöke